

ZALECENIA

ZALECENIE KOMISJI (UE) 2018/177

z dnia 2 lutego 2018 r.

dotyczące elementów, które należy zawrzeć w uzgodnieniach technicznych, prawnych i finansowych między państwami członkowskimi do celów stosowania mechanizmu solidarności na podstawie art. 13 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/1938 dotyczącego środków zapewniających bezpieczeństwo dostaw gazu ziemnego

KOMISJA EUROPEJSKA,

uwzględniając Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej,

uwzględniając art. 13 ust. 12 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/1938 z dnia 25 października 2017 r. dotyczące środków zapewniających bezpieczeństwo dostaw gazu ziemnego i uchylające rozporządzenie (UE) nr 994/2010 ⁽¹⁾,

a także mając na uwadze, co następuje:

- (1) Artykuł 194 ust. 1 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE) stanowi, że polityka Unii w dziedzinie energetyki powinna mieć na celu zapewnienie bezpieczeństwa dostaw w Unii w duchu solidarności między państwami członkowskimi.
- (2) Rozporządzenie w sprawie bezpieczeństwa dostaw gazu ziemnego ma służyć zwiększeniu solidarności i zaufania między państwami członkowskimi i umożliwieniu jak najdłuższego funkcjonowania wewnętrznego rynku gazu nawet w przypadku niedoboru w dostawach.
- (3) Rozporządzeniem wprowadzono po raz pierwszy mechanizm solidarności między państwami członkowskimi służący łagodzeniu skutków poważnych sytuacji nadzwyczajnych wewnątrz Unii oraz dopilnowaniu, aby gaz mógł płynąć do odbiorców chronionych w ramach solidarnego wsparcia.
- (4) Przyjmując środki niezbędne do wdrożenia mechanizmu solidarności, państwa członkowskie muszą uzgodnić szereg kwestii technicznych, prawnych i finansowych w ramach uzgodnień dwustronnych i opisać je w swoich planach na wypadek sytuacji nadzwyczajnej.
- (5) Aby pomóc państwom członkowskim we wdrożeniu i po konsultacjach z Grupą Koordynacyjną ds. Gazu, Komisja przygotowała niniejsze niewiążące wytyczne dotyczące głównych elementów, które należy zawrzeć w takich uzgodnieniach,

PRZYJMUJE NINIEJSZE ZALECENIE:

1. Państwa członkowskie powinny stosować niewiążące prawnie wytyczne zawarte w załączniku do niniejszego zalecenia. Wytyczne te powinny pomóc państwom członkowskim we wprowadzeniu uzgodnień technicznych, prawnych i finansowych w celu zastosowania zobowiązań w zakresie solidarności określonych w art. 13 rozporządzenia (UE) 2017/1938 oraz w opisaniu ich w planach na wypadek sytuacji nadzwyczajnej, do których sporządzenia są zobowiązane na mocy przepisów tego rozporządzenia.
2. Niniejsze zalecenie zostaje opublikowane w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej*.

Sporządzono w Brukseli dnia 2 lutego 2018 r.

W imieniu Komisji
Miguel ARIAS CAÑETE
Członek Komisji

⁽¹⁾ Dz.U. L 280 z 28.10.2017, s. 1.

ZAŁĄCZNIK

I. WPROWADZENIE

Rozporządzenie (UE) 2017/1938 przekłada koncepcję solidarności na praktykę oraz ustanawia mechanizm solidarności pomiędzy państwami członkowskimi, który ma zastosowanie w przypadku spełnienia warunków określonych w odpowiednich przepisach. Solidarność jest środkiem stosowanym w ostateczności: zapewnia nieprzerwane dostawy gazu – w duchu solidarności – odbiorcom najbardziej narażonym na zagrożenia. Chodzi przy tym o odbiorców będących gospodarstwami domowymi i podmioty świadczące określone usługi podstawowe, którzy są zdefiniowani jako „odbiorcy chronieni w ramach solidarnego wsparcia” w art. 2 pkt 6 wspomnianego rozporządzenia.

1. Mechanizm solidarności

W przypadku gdy państwo członkowskie zwraca się o solidarne wsparcie, mechanizm solidarności obejmuje zobowiązanie innych bezpośrednio połączonych państw członkowskich do nadania pierwszeństwa dostawom gazu dla odbiorców chronionych w ramach solidarnego wsparcia w państwie członkowskim zwracającym się o wsparcie względem dostaw gazu dla odbiorców krajowych niechronionych w ramach solidarnego wsparcia. Jest to konieczne tylko wtedy, gdy rynek nie jest w stanie dostarczyć niezbędnych ilości gazu ⁽¹⁾. Ograniczenia pomocy, jakiej może udzielić państwo członkowskie, obejmują:

- dostępną zdolność połączeń międzysystemowych,
- ilość gazu, jaką państwo członkowskie musi dostarczyć własnym odbiorcom chronionym w ramach solidarnego wsparcia w sytuacji, gdy dostawy gazu do tych odbiorców są zagrożone,
- bezpieczeństwo własnej sieci gazowej, oraz
- w przypadku niektórych państw – dostawy do kluczowych elektrowni gazowych w celu zachowania bezpieczeństwa dostaw energii elektrycznej.

Ponieważ solidarne wsparcie jest środkiem stosowanym w ostateczności, może je uruchomić wyłącznie państwo członkowskie zwracające się o wsparcie w sytuacji, gdy rynek – zarówno w państwie członkowskim zwracającym się o wsparcie, jak i w dowolnym potencjalnym państwie członkowskim udzielającym wsparcia – nie jest w stanie zaoferować niezbędnych ilości gazu, w tym tych oferowanych dobrowolnie przez odbiorców niechronionych, w celu zaspokojenia popytu ze strony odbiorców chronionych w ramach solidarnego wsparcia. Oprócz tego środki przewidziane w planie państwa członkowskiego zwracającego się o wsparcie na wypadek sytuacji nadzwyczajnej, w tym przymusowe ograniczenia dostaw do poziomu odbiorców chronionych w ramach solidarnego wsparcia, muszą zostać wyczerpane. Pomimo takich surowych warunków uruchomienia solidarnego wsparcia przedmiotowy mechanizm zapewnia gospodarstwom domowym i podmiotom świadczącym podstawowe usługi społeczne pewność i bezpieczeństwo nieprzerwanych dostaw gazu.

W takich okolicznościach istnieje prawdopodobieństwo, że środki nierynkowe lub ograniczenia dostaw zostały już wdrożone albo wkrótce zostaną wdrożone również w państwach członkowskich, które potencjalnie mogą udzielić wsparcia. W przeciwnym wypadku oferty dotyczące określonych ilości gazu występowałyby nadal i gaz mógłby dalej przepływać tam, gdzie jest potrzebny, na podstawie sygnałów cenowych (zakładając, że takie sygnały istnieją) bez potrzeby uruchamiania solidarnego wsparcia. Mechanizm solidarności jest efektywnie środkiem umożliwiającym tymczasowy ponowny przydział gazu pozostałego odbiorcom, którzy nie są chronieni w ramach solidarnego wsparcia, w jednym państwie członkowskim odbiorcom chronionym w ramach solidarnego wsparcia w innym państwie członkowskim, które należy do tego samego zintegrowanego europejskiego rynku gazu. Solidarne wsparcie może zostać udzielone tylko wtedy, gdy sieć gazowa jest nadal w stanie w sposób bezpieczny ponownie przydzielać i transportować gaz ⁽²⁾.

Różne elementy uzgodnienia dwustronnego, które dotyczą prawnych, technicznych i finansowych aspektów mechanizmu solidarności, są już częściowo objęte art. 13 rozporządzenia. Oprócz tego w swoich uzgodnieniach dwustronnych państwa członkowskie muszą ustalić wszystkie niezbędne elementy i szczegóły, aby zagwarantować bezpieczeństwo i pewność wszystkim podmiotom zaangażowanym w funkcjonowanie mechanizmu solidarności. Uzgodnienia te muszą być opisane w odpowiednich planach na wypadek sytuacji nadzwyczajnej; w szczególności musi być w nich zawarty mechanizm rekompensaty lub przynajmniej jego streszczenie.

Rekompensata, o której mowa w art. 13 rozporządzenia, ma szeroki zakres. Obejmuje płatności za gaz i płatności z tytułu dodatkowych kosztów (np. kosztów transportu) związanych z dostawami do odbiorców chronionych

⁽¹⁾ Zob. art. 2 pkt 6 i art. 13 rozporządzenia.

⁽²⁾ Dlatego środki przewidziane w planie na wypadek sytuacji nadzwyczajnej muszą zapewniać, aby system przesyłowy gazu w państwie członkowskim zwracającym się o solidarne wsparcie posiadał techniczne możliwości przyjmowania napływającego gazu (np. odpowiedni poziom dostępnej pojemności magazynowej gazociągu), w przypadku gdy działanie solidarnościowe zostaje uruchomione na zaawansowanym etapie stanu nadzwyczajnego.

w ramach solidarnego wsparcia w państwie członkowskim zwracającym się o wsparcie wraz z płatnościami na rzecz odbiorców w państwie członkowskim udzielającym solidarnego wsparcia, dotkniętych ograniczeniami dostaw. Do celów niniejszych wytycznych rekompensata w takim szerszym znaczeniu jest określana jako „rekompensata za solidarne wsparcie”. Rekompensata za straty poniesione w związku z ograniczeniami dostaw jest określana jako „rekompensata za ograniczenia dostaw”.

Aby mechanizm solidarności funkcjonował prawidłowo, należy spełnić szereg warunków.

Po pierwsze, środki rynkowe muszą być stosowane jak najdłużej. Państwa członkowskie muszą dołożyć wszelkich starań, aby ustanowić mechanizm lub platformę, które umożliwią dobrowolną odpowiedź po stronie popytu. Leży to w interesie zarówno potencjalnych państw członkowskich udzielających wsparcia, jak i zwracających się o wsparcie, ponieważ w przeciwnym wypadku środki nierynkowe – na przykład obowiązkowe przestawienie się na inne paliwa lub ograniczenie dostaw dla odbiorców – trzeba będzie wdrożyć na wcześniejszym etapie. Jest to również zgodne z ogólną zasadą przewidzianą w rozporządzeniu, według której rynek powinien dysponować maksymalną swobodą w zakresie rozstrzygania kwestii związanych z dostawami gazu.

Po drugie, musi istnieć możliwość swobodnego kształtowania cen hurtowych, nawet w czasie trwania stanu nadzwyczajnego; poprzez zamrożenie lub ograniczenie cen sygnały cenowe nie będą w stanie odzwierciedlać potrzeby dostarczania dodatkowych ilości gazu i w związku z tym gaz nie będzie przepływał tam, gdzie jest potrzebny.

Po trzecie, należy zawsze – nawet w czasie trwania stanu nadzwyczajnego – utrzymywać transgraniczny dostęp do infrastruktury zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 715/2009⁽¹⁾, o ile jest to możliwe pod względem technicznym i ze względów bezpieczeństwa. W zależności od ograniczeń technicznych występujących w poszczególnych państwach członkowskich, w stosownych przypadkach, uzgodnienia powinny zapewniać całkowitą dostępność połączeń wzajemnych, terminali LNG, podziemnych instalacji magazynowych gazu, hubów i ofert po stronie popytu dla transgranicznych podmiotów rynkowych. W rezultacie opóźni to potrzebę uruchomienia solidarnego wsparcia w państwie członkowskim borykającym się z trudnościami w dostawach gazu.

Po czwarte, państwa członkowskie zachęca się do współpracy na różnych etapach stanu nadzwyczajnego. Skuteczna współpraca na wczesnych etapach może opóźnić potrzebę uruchomienia solidarnego wsparcia. Oprócz tego może zapobiec kształtowaniu się potencjalnie różnych cen gazu (np. na podstawie wartości gazu niedostarczonego do grup odbiorców dotkniętych ograniczeniami dostaw) na połączonych rynkach oraz zniechęcać do (udzielania) solidarnego wsparcia.

2. Podstawa prawna

Art. 13 ust. 12 rozporządzenia stanowi, że do dnia 1 grudnia 2017 r., po konsultacji z Grupą Koordynacyjną ds. Gazu (GKG), Komisja przedstawi niewiążące prawnie wytyczne dotyczące kluczowych elementów uzgodnień technicznych, prawnych i finansowych. Wytyczne te muszą w szczególności określać, w jaki sposób należy stosować elementy opisane w art. 13 ust. 8 i 10 rozporządzenia w praktyce.

3. Zakres wytycznych

W art. 13 rozporządzenia określono szereg elementów i aspektów mechanizmu solidarności, które należy uzgodnić i zawrzeć w uzgodnieniach dwustronnych. Przedstawienie przydatnych wytycznych dotyczących zarówno wspomnianych, jak i wszelkich dodatkowych elementów, które mogłyby zostać zawarte w tego rodzaju uzgodnieniach, wymaga przede wszystkim lepszego zrozumienia sytuacji, w których można by uruchomić solidarne wsparcie, oraz podjęcia wysiłków i poszanowania podstawowych zasad, które mogłyby zapobiec jakemukolwiek wystąpieniu takich sytuacji. Celem obecnych niewiążących wytycznych nie jest i nie może być przedstawienie wyczerpującego i nakazowego wykazu właściwego dla wszystkich państw członkowskich, ponieważ muszą one mieć możliwość swobodnego wyboru takich rozwiązań, które będą dla nich najlepsze, biorąc pod uwagę ich zdolności, istniejące ramy, panującą sytuację oraz priorytety. Zamiast tego w obecnych wytycznych zaleca się stosowanie zbioru niezbędnych i fakultatywnych elementów, opisuje możliwe sposoby funkcjonowania określonych środków solidarnościowych oraz przedstawia przykłady i najlepsze praktyki.

Zaproponowane podejście przewiduje stosowanie przez państwa członkowskie istniejących ram i procedur krajowych tam, gdzie to możliwe, albo dostosowanie ich w miarę potrzeby do celów solidarnego wsparcia. Może ono obejmować, na przykład, zastosowanie istniejących platform przeznaczonych dla środków po stronie popytu lub istniejących mechanizmów wypłaty rekompensaty odbiorcom.

⁽¹⁾ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 715/2009 z dnia 13 lipca 2009 r. w sprawie warunków dostępu do sieci przesyłowych gazu ziemnego i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1775/2005 (Dz.U. L 211 z 14.8.2009, s. 36).

II. UZGODNIENIA PRAWNE, TECHNICZNE I FINANSOWE

1. Uzgodnienia prawne

Celem uzgodnień prawnych jest zagwarantowanie pewności prawnej wszystkim podmiotom zaangażowanym w dostarczanie i odbieranie gazu w sytuacjach wymagających solidarnego wsparcia. Państwa członkowskie zaangażowane w stosowanie mechanizmu solidarności powinny wprowadzić jasne, przejrzyste i skuteczne uzgodnienia prawne, tak aby zainteresowane strony znały zasady i procedury solidarności transgranicznej.

Zgodnie z art. 13 ust. 10 rozporządzenia połączone ze sobą państwa członkowskie muszą dokonać odpowiednich uzgodnień. Obecnie występują państwa członkowskie, które nie są fizycznie połączone z żadnym innym państwem członkowskim ⁽¹⁾, a także grupa państw członkowskich, które są połączone ze sobą, ale nie z innymi państwami członkowskimi ⁽²⁾, oraz kilka państw członkowskich, które mają wspólną granicę lub wyłączną strefę ekonomiczną, ale nie są połączone ze sobą bezpośrednio ⁽³⁾. Może to się jednak zmienić wraz z realizacją projektów infrastrukturalnych dotyczących połączeń międzysystemowych, nad którymi trwają obecnie prace. W przypadku gdy połączenia międzysystemowe zostaną zrealizowane po dniu 1 grudnia 2018 r., dane państwa członkowskie będą musiały wdrożyć uzgodnienia prawne, finansowe i techniczne określone w art. 13 ust. 10 rozporządzenia przy pierwszej nadarzającej się okazji.

1.1. Zainteresowane państwa członkowskie i określenie państwa trzeciego (art. 13 ust. 2)

Państwa członkowskie, których dotyczy mechanizm solidarności, obejmują:

- państwo członkowskie, które zwróciło się o solidarne wsparcie, oraz
- wszystkie państwa członkowskie bezpośrednio połączone z państwem członkowskim zwracającym się o wsparcie.

Wszystkie bezpośrednio połączone państwa członkowskie powinny zawrzeć dwustronne uzgodnienia dotyczące stosowania mechanizmu solidarności z wyprzedzeniem, chyba że rozporządzenie przewiduje zwolnienie z takiego obowiązku. W przypadku gdy więcej niż jedno państwo członkowskie może udzielić solidarnego wsparcia, państwo członkowskie zwracające się o wsparcie musi skonsultować się z wszystkimi państwami członkowskimi, które mogą udzielić solidarnego wsparcia, oraz zwrócić się o przedstawienie ofert na takie ilości gazu, jakie musi dostarczyć do odbiorców chronionych w ramach solidarnego wsparcia. Taka oferta może przyjąć formę umowy dotyczącej ceny gazu, zawartej w uprzednim uzgodnieniu dwustronnym. Umowa ta może zawierać odniesienie do ceny rynkowej lub uzgodnioną metodykę obliczania ceny gazu. Po wyborze przez państwo członkowskie zwracające się o solidarne wsparcie jednej lub więcej ofert powinno ono określić państwo lub państwa członkowskie faktycznie zaangażowane w udzielanie solidarnego wsparcia.

Obowiązek innych państw członkowskich, które mogłyby udzielić solidarnego wsparcia, lecz których oferty nie zostały wybrane, zostaje tymczasowo zawieszony. Jeśli sytuacja kryzysowa będzie się dalej pogarszała, państwo członkowskie, które zwróciło się o przedstawienie ofert, może w każdej chwili zwrócić się do tych państw członkowskich o solidarne wsparcie. Będzie jednak musiało zwrócić się z ponownym wnioskiem, ponieważ z czasem okoliczności prawdopodobnie ulegną zmianie (na przykład cena gazu może się zmienić lub ilość potencjalnie dostępnego gazu może się zmniejszyć). Państwo członkowskie, które otrzyma taki wniosek, powinno zaktualizować swoją ofertę, uwzględniając wszelkie zmiany sytuacji (ilości gazu magazynowego pod ziemią, przepływy, temperaturę, zużycie itd.). Dlatego państwa członkowskie, których obowiązek został tymczasowo zawieszony, powinny być informowane o sytuacji państwa członkowskiego zwracającego się o wsparcie. Komisja będzie ściśle monitorować rozwój sytuacji w państwie członkowskim otrzymującym solidarne wsparcie.

W określonych sytuacjach koncepcja bezpośrednio połączonych państw członkowskich obejmuje również połączenie poprzez państwo trzecie. W takim przypadku prawo do zwrócenia się o solidarne wsparcie oraz obowiązek udzielenia solidarnego wsparcia zależą od umów zawartych pomiędzy państwami członkowskimi oraz od zgody zainteresowanego państwa trzeciego. Umowa pomiędzy państwami członkowskimi musi określać, że państwo trzecie będzie musiało zobowiązać się do przekazywania gazu przesyłanego przez jego terytorium w trakcie udzielania solidarnego wsparcia. Bez takiego zobowiązania solidarne wsparcie może nie zostać zrealizowane.

⁽¹⁾ Cypr, Finlandia i Malta.

⁽²⁾ Estonia, Litwa i Łotwa.

⁽³⁾ Polska–Litwa, Finlandia–Estonia, Finlandia–Szwecja, Malta–Włochy, Cypr–Grecja, Węgry–Słowenia. Polska–Republika Czeska, Polska–Słowacja, Francja–Włochy.

1.2. Wniosek o udzielenie wsparcia

Sytuacje kryzysowe wymagają szybkich reakcji. Dlatego wniosek o udzielenie wsparcia powinien być krótki i standardowy oraz powinien zawierać minimalną ilość niezbędnych informacji. Optymalnie państwa członkowskie zawierające uzgodnienie dwustronne mogą rozważyć ustalenie wzoru oraz dołączyć go do uzgodnienia jako załącznik. Następujące informacje wydają się być minimum niezbędnym do skutecznej odpowiedzi na wniosek o udzielenie solidarnego wsparcia:

- nazwa państwa członkowskiego zwracającego się o udzielenie wsparcia, w tym nazwa podmiotu odpowiedzialnego oraz nazwisko osoby kontaktowej lub nazwiska osób kontaktowych,
- nazwa operatora systemu przesyłowego (OSP) lub podmiotu zarządzającego obszarem rynku (w stosownych przypadkach) oraz nazwisko odpowiedzialnej osoby kontaktowej lub nazwiska odpowiedzialnych osób kontaktowych,
- ilość wnioskowanego gazu (mierzona we wspólnie uzgodnionej jednostce),
- informacja na temat ciśnienia gazu,
- wskazanie przez państwo członkowskie zwracające się o solidarne wsparcie preferowanego punktu dostawy lub preferowanych punktów dostawy,
- zaproszenie do złożenia oferty lub ofert, z uwzględnieniem ceny (zob. pkt 3.1), ilości, punktów dostawy i czasu dostawy,
- wniosek o wskazanie terminu pierwszej możliwej dostawy i przewidywanego czasu trwania dostaw (ze wskazaniem przewidywanego okresu, podczas którego państwo członkowskie, do którego zwrócono się o wsparcie, będzie udzielać solidarnego wsparcia),
- odniesienie do zobowiązania się państwa członkowskiego zwracającego się o wsparcie do zapłaty rekompensaty za solidarne wsparcie.

Opracowanie wzoru odpowiedzi dla państw członkowskich, do których zwrócono się o wsparcie, mogłoby ułatwić porównywanie oraz zapewnić zrozumienie ilości i warunków oferowanych w ramach solidarnego wsparcia. Taki wzór mógłby być wstępnie wypełniony informacjami znanymi w momencie zawarcia przez państwa członkowskie dwustronnego uzgodnienia oraz dołączony do odpowiednich planów na wypadek sytuacji nadzwyczajnej.

1.3. Początek i koniec udzielania solidarnego wsparcia

Wniosek o solidarne wsparcie jest ważny oraz uruchamia obowiązek udzielenia solidarnego wsparcia w momencie jego złożenia. Na wniosek nie będą miały wpływu kontrole przeprowadzone przez Komisję zgodnie z art. 11 ust. 8 rozporządzenia w celu sprawdzenia, czy ogłoszenie stanu nadzwyczajnego przez państwo członkowskie zwracające się o solidarne wsparcie było uzasadnione oraz czy środki przewidziane w celu wykonania określonych działań były wymienione w planie na wypadek sytuacji nadzwyczajnej. Komisja ma pięć dni na przeprowadzenie tej procedury weryfikacji. Jest rzeczą mało prawdopodobną, aby państwo członkowskie zwróciło się o solidarne wsparcie wcześniej niż w ciągu pięciu dni po ogłoszeniu stanu nadzwyczajnego, ponieważ zwykle dopiero po pewnym czasie problemy z dostawami gazu osiągną skalę uzasadniającą złożenie wniosku o solidarne wsparcie. Jeśli jednak państwo członkowskie tak uczyni, przeprowadzane przez Komisję kontrole uzasadnienia ogłoszenia stanu nadzwyczajnego będą nadal w toku. Trwająca procedura weryfikacji nie powinna jednak wpływać na ważność wniosku o solidarne wsparcie.

Ryzyko nadużycia mechanizmu solidarności poprzez złożenie nieuzasadnionego wniosku o solidarne wsparcie jest bardzo ograniczone z powodu dalekosiężnych skutków i surowych warunków, jakie muszą zostać spełnione, zanim mechanizm solidarności zostanie uruchomiony, a mianowicie:

- należy zastosować wszystkie środki nadzwyczajne przewidziane w planie na wypadek sytuacji nadzwyczajnej, oraz
- należy zastosować ograniczenia w odniesieniu do odbiorców nieobjętych ochroną w ramach solidarnego wsparcia w państwie członkowskim zwracającym się o solidarne wsparcie.

W przypadku gdy na podstawie kontroli Komisja stwierdzi, że wniosek o udzielenie solidarnego wsparcia nie był uzasadniony, państwo członkowskie, które złożyło nieuzasadniony wniosek i otrzymało pomoc od bezpośrednio połączonych krajów sąsiadujących, będzie musiało zapłacić za otrzymany gaz oraz pokryć dodatkowe koszty poniesione przez państwa członkowskie, które udzieliły wsparcia.

Obowiązek udzielenia solidarnego wsparcia przestaje mieć zastosowanie w sytuacji, gdy:

- po przeprowadzeniu procedury weryfikacji Komisja stwierdzi, że ogłoszenie stanu nadzwyczajnego nie jest już uzasadnione,

- państwo członkowskie, które zwróciło się o solidarne wsparcie, poinformuje państwa członkowskie udzielające solidarnego wsparcia o tym, że jest już w stanie zaopatrywać w gaz swoich odbiorców krajowych chronionych w ramach solidarnego wsparcia, oraz
- państwo członkowskie udzielające solidarnego wsparcia nie jest już w stanie zaopatrywać swoich własnych odbiorców chronionych w ramach solidarnego wsparcia.

Nie wyklucza się również sytuacji, w której pomimo trwającego ostrego kryzysu gazowego państwo członkowskie, które pierwotnie zwróciło się o solidarne wsparcie, podejmie decyzję o zrzeczeniu się swojego prawa do zwracania się o solidarne wsparcie – na przykład ze względu na brak środków finansowych.

1.4. *Role i obowiązki*

Państwa członkowskie powinny wziąć na siebie ostateczną odpowiedzialność za funkcjonowanie mechanizmu solidarności. Obejmuje to w szczególności podjęcie decyzji o zwróceniu się o solidarne wsparcie oraz ogólne monitorowanie tego, w jaki sposób podmioty odpowiedzialne za konkretne działania obsługują mechanizm solidarności. Rozporządzenie nie wymaga tworzenia nowych, specjalnych podmiotów. Państwa członkowskie zachęca się do przydzielenia obowiązków istniejącym podmiotom lub – w szczególnych okolicznościach – nowym podmiotom, uwzględniając ich strukturę organizacyjną oraz doświadczenie w zarządzaniu kryzysowym i działaniu w sytuacjach kryzysowych. Aby ograniczyć koszty, a zwłaszcza uniknąć kosztów stałych, w miarę możliwości państwa członkowskie powinny polegać na istniejących mechanizmach. Przede wszystkim powinny jednak dążyć do skutecznego i efektywnego udzielania solidarnego wsparcia.

Właściwe organy, o których mowa w rozporządzeniu, byłyby odpowiedzialne za wdrożenie ram, a zadania i obowiązki należałoby wyraźnie przydzielić odpowiednim podmiotom, takim jak OSP, krajowy organ regulacyjny i przedsiębiorstwa gazowe. Właściwe organy są również najlepiej predysponowane do przygotowywania dwustronnych uzgodnień z właściwymi organami w bezpośrednio połączonych państwach członkowskich. Mogłyby one stanowić później podstawę prawną solidarnego wsparcia, uwzględniając wypłatę rekompensaty i rozliczenia finansowe po udzieleniu solidarnego wsparcia. Państwa członkowskie lub właściwe organy są również najlepiej predysponowane, aby ponosić odpowiedzialność za wysyłanie lub odbieranie wniosków o udzielenie solidarnego wsparcia i ofert na ilości gazu oraz informowanie o zawieszeniu procedury wnioskowania o solidarne wsparcie. Odpowiedzialność finansowa związana z rekompensatą ostatecznie również powinna spoczywać na państwie członkowskim.

Z zastrzeżeniem ograniczeń technicznych i prawnych występujących w poszczególnych państwach członkowskich, krajowe organy regulacyjne posiadają najlepsze możliwości, aby kierować procesem obliczania kosztów rekompensaty na podstawie metodyki opracowanej wcześniej i opublikowanej w planie na wypadek sytuacji nadzwyczajnej lub przynajmniej uczestniczyć w tym procesie. Agencja ds. Współpracy Organów Regulacji Energetyki również może zostać włączona do tego procesu. OSP powinni w miarę możliwości odpowiadać za przesyłanie niezbędnych ilości gazu i powinni to robić w sposób racjonalny pod względem kosztów.

OSP (lub podmiot ds. bilansowania) najlepiej nadają się do przyjęcia odpowiedzialności za koordynację wszystkich aspektów technicznych oraz wdrożenie wszystkich niezbędnych środków operacyjnych w przypadku zastosowania solidarnego wsparcia. Właściwym podmiotem w państwie członkowskim, które udziela solidarnego wsparcia, może być również podmiot odpowiedzialny za dochodzenie roszczeń o pokrycie kosztów gazu i dodatkowych kosztów, weryfikowanie ich oraz kierowanie do podmiotu odpowiedzialnego w państwie członkowskim, które korzysta z solidarnego wsparcia. W takim kontekście przydatne byłoby podejście z wykorzystaniem punktu kompleksowej obsługi. Zaleca się, aby państwa członkowskie określiły i ustaliły, który podmiot ma odpowiadać za dochodzenie i kierowanie roszczeń z tytułu rekompensowania ograniczeń dostaw.

Ustanowienie pośrednika w uzgodnieniach dwustronnych zawieranych pomiędzy państwami członkowskimi mogłoby obu stronom dać gwarancję zapłaty i obliczenia kosztów rekompensaty. Pośrednik pomógłby w rozwiązywaniu wszelkich sporów dotyczących kwoty rekompensaty do wypłaty.

1.5. *Forma prawna uzgodnień dwustronnych*

Nie ma wyraźnego wymogu dotyczącego formy prawnej uzgodnień dwustronnych. Państwa członkowskie mogą według własnego uznania wybrać formę prawną, która określa prawa i obowiązki obu stron w przypadku zastosowania mechanizmu solidarności. Prawo do zwrócenia się o solidarne wsparcie oraz obowiązek udzielenia solidarnego wsparcia są określone w art. 13 rozporządzenia. Uzgodnienia dwustronne definiują, w jaki sposób te prawa i obowiązki przewidziane w prawie unijnym mają być wykonywane. Uzgodnienia te mają mieć charakter operacyjny, a nie polityczny. Z pozoru wydaje się, że do celów wdrożeniowych powinno wystarczyć zawarcie przez właściwe organy wiążącego uzgodnienia administracyjnego. Może to obejmować obowiązujące postanowienia dwustronnych traktatów, uzgodnienia umowne pomiędzy OSP lub konkretne warunki udzielania licencji podmiotom działającym w sektorze gazowym, pod warunkiem że są one nadzorowane przez odpowiednie właściwe organy. Z drugiej strony, niewiążący instrument prawny, taki jak protokół ustaleń, byłby niewystarczający, ponieważ nie określa on obowiązków prawnych pomiędzy uczestnikami. W związku z tym uzgodnienia w formie protokołu nie spełniałyby wymogów określonych w art. 13, które przewidują utworzenie prawnie wiążącego systemu udzielania solidarnego wsparcia, i można by je interpretować jako niedostateczne wdrożenie art. 13 ust. 10.

2. Uzgodnienia techniczne

Celem uzgodnień technicznych jest opisanie wszystkich niezbędnych przepisów i warunków technicznych, które umożliwiłyby funkcjonowanie mechanizmu solidarności w praktyce. Wymagałoby to obowiązkowej uprzedniej wymiany informacji na temat zdolności i ograniczeń technicznych danej infrastruktury gazowej oraz teoretycznych maksymalnych ilości gazu niezbędnych do zapewnienia solidarności, a także pewności, że nie istnieją żadne nadmierne ograniczenia techniczne, które utrudniałyby zapewnienie solidarności. Jeśli występują ograniczenia techniczne lub inne, państwa członkowskie zachęca się do określenia i uzgodnienia wzajemnie akceptowalnych rozwiązań, które można by zastosować w punktach połączeń międzysystemowych w momencie uruchomienia mechanizmu solidarności.

W zależności od ograniczeń technicznych występujących w poszczególnych państwach członkowskich może być tak, że OSP (lub podmiot ds. bilansowania) najlepiej nadają się do przyjęcia odpowiedzialności za koordynację wszystkich aspektów technicznych oraz wdrożenie wszystkich niezbędnych środków operacyjnych w przypadku zastosowania solidarnego wsparcia, opierając się na swojej wiedzy na temat systemów gazu oraz na posiadanych mechanizmach współpracy transgranicznej⁽¹⁾. Takie istniejące struktury współpracy, umowy i doświadczenie należy wziąć pod uwagę w sytuacjach wymagających solidarnego wsparcia lub nawet mogą one posłużyć za podstawę działania w takich sytuacjach. W każdym razie należy określić (jeśli już istnieją) lub ustanowić jasne nadrzędne ramy, w tym warunki techniczne, tak aby można było podjąć konieczną współpracę z zachowaniem pewności prawnej.

W miarę potrzeby można aktualizować dane techniczne zawarte w planach.

2.1. Rozwiązania techniczne i koordynacja (art. 13 ust. 10 lit. c))

Rozwiązania i uzgodnienia techniczne można określać w odniesieniu do różnych części infrastruktury w danym państwie członkowskim. Zapewnią one wyraźny przegląd dostępnej pomocy i występujących ograniczeń technicznych oraz lepsze szacowanie kosztów wdrażania poszczególnych środków (w stosownych przypadkach). Ponieważ potencjalne sytuacje kryzysowe mogą być bardzo różne, ważne jest, aby OSP (lub podmiot ds. bilansowania) dysponowali szeroką gamą opcji i narzędzi, z których mogliby korzystać. Orientacyjny i niewyczerpujący wykaz rozwiązań technicznych można zawrzeć w uzgodnieniach technicznych, tak aby obie strony miały świadomość, jakie kroki można podjąć przed rozpoczęciem stanu nadzwyczajnego i w jego trakcie do celów solidarnego wsparcia. Hydrauliczne symulacje środków solidarnościowych mogą być przydatne do przygotowania na takie sytuacje.

Konieczne będzie również wprowadzenie koordynacji pomiędzy właściwymi OSP lub podmiotami zarządzającymi obszarem rynku, operatorami systemu dystrybucyjnego (OSD), krajowymi koordynatorami sytuacji nadzwyczajnych, właściwymi organami i podmiotami zaangażowanymi w zaopatrywanie w gaz odbiorców chronionych w ramach solidarnego wsparcia. Dzięki temu gaz pochodzący ze zmniejszenia popytu w jednym państwie członkowskim będzie można udostępnić i dostarczyć do bezpośrednio połączonego państwa członkowskiego zwracającego się o solidarne wsparcie. OSP, OSD, krajowych koordynatorów sytuacji nadzwyczajnych i inne podmioty zaangażowane w dostarczanie gazu do odbiorców chronionych w ramach solidarnego wsparcia należy zaangażować odpowiednio wcześniej w dyskusje na temat przepisów dotyczących solidarnego wsparcia oraz ewentualnie wezwać ich do współpracy na rzecz wykonania uzgodnień dotyczących solidarnego wsparcia.

OSP należy też upoważnić do wykorzystywania niewykorzystanych zdolności przesyłowych niezależnie od tego, czy były one przydzielone, czy nie. W każdym razie rekompensatę kosztów przesyłu gazu należy wypłacić zgodnie z ustalonymi zasadami.

Dostęp do hubów i innych platform należy utrzymać jak najdłużej, nawet w sytuacji nadzwyczajnej (art. 13 ust. 4 rozporządzenia), aby zapobiec konieczności uruchomienia solidarnego wsparcia. Dlatego też należy zapewnić stały dostęp do terminali LNG, zdolności magazynowych i zdolności połączeń międzysystemowych, w tym zdolności przepływu w obu kierunkach, aby umożliwić skuteczne przepływy transgraniczne (art. 13 ust. 10 lit. c)). Aspekty te należy wyraźnie uwzględnić w uzgodnieniach.

2.2. Ilości gazu lub metodyka ich ustalania (art. 13 ust. 10 lit. d) rozporządzenia)

Państwa członkowskie powinny poinformować sąsiadujące państwa członkowskie (tj. państwa, które mogą potencjalnie udzielić solidarnego wsparcia) o teoretycznych maksymalnych ilościach gazu, o jakie mogą one

⁽¹⁾ OSP już współpracują ze sobą w zakresie dostępu do elastycznych dostaw gazu w sąsiadujących państwach członkowskich. Niektórzy z nich zawarli operacyjne umowy w sprawie bilansowania z OSP działającymi w sąsiadujących państwach członkowskich. Umowy te umożliwiają współpracę spełniającą potrzeby bilansowania resztkowego, a także zarządzanie krótkoterminowymi zaburzeniami w dostawach i lepsze monitorowanie przepływów (wejście/wyjście).

wnioskować, oraz o ograniczeniu zdolności połączeń międzysystemowych w celu zachowania przejrzystości oraz jako podstawy do omówienia uzgodnień. Jednak dokładne ilości niezbędnego, wnioskowanego i dostępnego gazu będą znane dopiero w momencie uruchomienia solidarnego wsparcia. W celu obliczenia teoretycznych maksymalnych ilości gazu należy uwzględnić przynajmniej następujące elementy:

- zainteresowanych odbiorców chronionych w ramach solidarnego wsparcia,
- określone kluczowe elektrownie gazowe (w stosownych przypadkach) i ich odpowiednie ilości gazu, oraz
- krajową produkcję gazu w produkujących państwach członkowskich.

Scenariusze dotyczące standardu w zakresie dostaw gazu, dostosowane do odbiorców chronionych w ramach solidarnego wsparcia, mogłyby posłużyć za dobry punkt wyjścia dla przedmiotowych obliczeń.

Wszystkie państwa członkowskie muszą określić swoich odbiorców chronionych w ramach solidarnego wsparcia, uwzględniając definicję przewidzianą w art. 2 pkt 6 rozporządzenia oraz ich roczne zużycie gazu (średnie i szczytowe).

Kluczowe elektrownie gazowe i odpowiednie roczne ilości gazu (art. 13 ust. 1 akapit drugi rozporządzenia) mogą mieć istotny wpływ na ilości gazu dostępne do celów solidarnego wsparcia. W państwie członkowskim udzielającym solidarnego wsparcia takie ilości gazu ograniczają ilości potencjalnie dostępne do celów solidarnego wsparcia; w niektórych państwach członkowskich otrzymujących solidarne wsparcie kluczowe elektrownie gazowe mają pierwszeństwo względem odbiorców chronionych w ramach solidarnego wsparcia, lecz ilości gazu niezbędne do ich funkcjonowania nie mają żadnego wpływu na ilości, które mogą być wymagane.

Uzgodnienia powinny obejmować szczegółowy wykaz elektrowni gazowych określonych jako kluczowe dla systemu elektroenergetycznego (art. 11 ust. 7 rozporządzenia), do których gaz ziemny powinien być dostarczany nawet w okresie udzielania solidarnego wsparcia. Taki wykaz należy sporządzić na podstawie wniosków oraz oceny przeprowadzonej przez operatorów systemu przesyłowego gazowego i elektroenergetycznego. Wykaz elektrowni powinien być należycie uzasadniony oraz powinien uzasadniać, że krótkotrwałe wyłączenie tych elektrowni może zagrozić bezpieczeństwu systemu energetycznego. Dodatkowo państwa członkowskie mogłyby rozważyć ustalenie, jak często należy sprawdzać i aktualizować wykaz.

W zależności od konkretnej sytuacji kryzysowej za niezbędne będą uznawane tylko ilości gazu potrzebne do funkcjonowania elektrowni określonych w uzgodnieniach jako kluczowe w przypadku zwrócenia się o solidarne wsparcie. Może to dotyczyć, na przykład, elektrowni w określonym regionie. Doraźna wymiana informacji na temat sytuacji powinna odbywać się w ramach komunikacji pomiędzy odpowiednimi podmiotami (OSP, właściwymi organami) w państwach członkowskich przed udzieleniem i w trakcie udzielania solidarnego wsparcia.

Państwa członkowskie produkujące gaz muszą określić swoją produkcję roczną.

Ilości, o których mowa powyżej, mogą zostać określone na początku każdego roku gazowego albo w różnych odstępach na podstawie najnowszych dostępnych danych, aktualizacji planów lub *ad hoc*.

2.3. Operacyjne bezpieczeństwo sieci (art. 13 ust. 7 rozporządzenia)

Uzgodnienia mogą przedstawiać opis możliwości technicznych i ograniczeń poszczególnych sieci gazowych, które należy utrzymać w celu zapewnienia bezpiecznego i niezawodnego funkcjonowania systemu gazowego. Są to ważne informacje zarówno dla państw członkowskich udzielających solidarnego wsparcia, jak i dla państw członkowskich otrzymujących takie wsparcie. Należy w nich uwzględnić przynajmniej następujące elementy:

- maksymalną zdolność eksportową połączeń międzysystemowych oraz okoliczności, na podstawie których operator systemu przesyłowego zapewni dostawy do poziomu maksymalnej zdolności eksportowej. Okoliczności te mogą obejmować, na przykład, ciśnienie w systemie, pojemność magazynową, dostępność gazu w określonych punktach wejścia lub poziom magazynowania gazu z odpowiednim poziomem zdolności odbioru. Najlepiej byłoby zdefiniować te szczegółowe informacje w odniesieniu do poszczególnych punktów połączeń międzysystemowych,
- w stosownych przypadkach maksymalną produkcję krajową i ograniczenia. W przypadku gdy występuje produkcja krajowa, można ją zwiększyć na pewien czas. Można również opisać odpowiednie opcje i ograniczenia,
- w stosownych przypadkach zdolność dostępną poprzez państwo trzecie oraz elementy techniczne umowy w tej sprawie (art. 13 ust. 2 rozporządzenia).

3. Uzgodnienia finansowe

Uzgodnienia finansowe powinny zapewniać opłacanie gazu dostarczanego w ramach mechanizmu solidarności po odpowiedniej cenie. Uzgodnienia te mogą dotyczyć obliczania kosztów, rekompensaty za solidarne wsparcie (w tym rekompensaty za ograniczenia dostaw) oraz procedur płatności, które odpowiednie podmioty powinny określić i uzgodnić między sobą.

Mechanizm zapewniający rekompensatę za ograniczenia dostaw powinien oferować zachęty do opracowywania rozwiązań zgodnych z logiką rynku, takich jak aukcje i środki po stronie popytu (art. 13 ust. 4 rozporządzenia). Mogą one obejmować odniesienia do mechanizmów powiązanych z krajowymi stanami nadzwyczajnymi, które to mechanizmy pośrednio ułatwiają solidarne wsparcie poprzez zapewnienie, że rynek w państwie członkowskim udzielającym solidarnego wsparcia funkcjonuje tak długo, jak to możliwe. Uzgodnienia finansowe nie powinny wprowadzać niepożądanych zachęt, takich jak wstrzymywanie gazu albo spekulowanie wyższą ceną na późniejszym etapie stanu nadzwyczajnego, które to zachęty same w sobie mogłyby wywołać potrzebę solidarnego wsparcia. Rekompensata za solidarne wsparcie powinna obejmować koszty faktycznie poniesione; nie może stać się ona źródłem zysku dla podmiotu udzielającego wsparcia. Państwo członkowskie otrzymujące solidarne wsparcie powinno niezwłocznie zapłacić państwu członkowskiemu udzielającemu solidarnego wsparcia uczciwą cenę za otrzymany gaz. Państwo członkowskie udzielające solidarnego wsparcia następnie określi, w jaki sposób środki te będą traktowane i jak pasują do istniejących uzgodnień dotyczących neutralnego bilansowania.

Wszystkie rekompensaty wypłacane odbiorcom dotkniętym ograniczeniami dostaw w sytuacji nadzwyczajnej – niezależnie od tego, czy ich wypłata następuje na podstawie zobowiązania do zapewnienia solidarności transgranicznej czy też w związku z wystąpieniem stanu nadzwyczajnego w kraju – powinny być zgodne z przepisami prawa krajowego.

W świetle powyższego państwa członkowskie mogą zachować obecny mechanizm krajowy (dotyczący rekompensaty za ograniczenia dostaw) wyłącznie do celów stanu nadzwyczajnego w kraju (tzn. gdy nie zwrócono się o solidarne wsparcie). Daje im to swobodę decydowania o tym, czy chcą wypłacić rekompensatę dla sektora dotkniętego ograniczeniami dostaw. Jednak w przypadku gdy stan nadzwyczajny w kraju zmieni się w sytuację, w której następuje uruchomienie solidarnego wsparcia w ujęciu transgranicznym, jedną z możliwości może być rozdzielenie rekompensaty za solidarne wsparcie wypłaconej przez państwo członkowskie zwracające się o solidarne wsparcie pomagającemu państwu członkowskiemu pomiędzy wszystkie grupy odbiorców dotkniętych ograniczeniami dostaw, niezależnie od tego, czy ograniczenia te dotknęły ich przed uruchomieniem czy po uruchomieniu solidarnego wsparcia. Ta opcja posługiwałaby się mechanizmem opracowanym w państwie członkowskim udzielającym solidarnego wsparcia, lecz najlepiej byłoby, gdyby opierała się na podejściu uwzględniającym „wartość niedostarczonego gazu”. Ewentualnie państwa członkowskie mogą też zdecydować się na wpłatę rekompensaty otrzymanej z tytułu solidarnego wsparcia do centralnie zarządzanego „funduszu solidarności”. W ten sposób istniejące krajowe mechanizmy rekompensaty za ograniczenia dostaw pozostają w kompetencji państw członkowskich, a jednocześnie różne podejścia stosowane w państwach członkowskich nie doprowadzą do różnego traktowania grup odbiorców dotkniętych ograniczeniami dostaw w kraju w przypadku udzielania solidarnego wsparcia w ujęciu transgranicznym oraz gdy rekompensata za solidarne wsparcie jest obowiązkowa.

Głównymi elementami rekompensaty za solidarne wsparcie są cena gazu i dodatkowe koszty powstałe w pomagającym państwie członkowskim w związku z dopilnowaniem, aby gaz przedostał się przez granicę, na podstawie kosztów faktycznie poniesionych, na których wypłatę pozwalają krajowe ramy prawne obowiązujące w pomagającym państwie członkowskim.

Można stosować różne podejścia do ustalania ceny gazu i ustalić je w uzgodnieniach w zależności od poziomu rozwoju rynku w danym państwie członkowskim, dostępnych środków lub etapu stanu nadzwyczajnego. Ważne jest jednak, aby uzgodnienia jasno określały ustalone podejście, warunki ich stosowania oraz wszelkie znane parametry, które mogą być wykorzystane (np. dodatkowa opłata, jeśli zostanie wybrana ostatnia znana transakcja plus dodatkowa opłata).

3.1. Cena gazu

Uzgodnienia finansowe powinny odnosić się do ceny dostarczonego gazu lub metodyki ustalania ceny, z uwzględnieniem wpływu na operacje rynkowe (art. 13 ust. 10 lit. b) rozporządzenia). Ten drugi warunek można rozumieć jako ukierunkowany na cenę lub metodykę, która nie zakłóca rynku lub nie tworzy niepożądanych zachęt. Cena gazu służąca za podstawę rekompensaty za solidarne wsparcie jest ustalana (przez rynek lub inne środki) w państwie członkowskim udzielającym solidarnego wsparcia.

a) Cena rynkowa

Zasadniczo cena gazu nie powinna być niższa od ceny rynkowej, ponieważ taka sytuacja prowadziłaby do powstania niepożądanych zachęt. W przypadku gdy cena jest utrzymywana w stanie niezamrożonym i pozwala na dynamiczne reagowanie na podaż gazu i popyt na gaz, może stanowić sygnał nawet w trakcie stanu nadzwyczajnego. Na rynkach rozwiniętych maksymalne przepływy przez połączenia wzajemne byłyby zgodne z sygnałem cenowym przekazywanym państwom członkowskim znajdującym się w sytuacji nadzwyczajnej. W takich okolicznościach przyjmuje się, że nie uruchomiono żadnego solidarnego wsparcia.

Na rynkach mniej rozwiniętych, gdzie ceny mogą nie zmieniać się dynamicznie w trakcie stanu nadzwyczajnego, konieczne może być zastosowanie różnych środków w celu ustalenia ceny gazu, przy czym środki te nadal mogą mieć charakter rynkowy. Maksymalna cena referencyjna gazu dostarczanego w ramach solidarnego wsparcia może odpowiadać cenie ostatniej przeprowadzonej w UE transakcji na giełdzie lub w wirtualnym punkcie obrotu, przy czym wymagane jest wcześniejsze przeprowadzenie kontroli regulacyjnej w celu sprawdzenia stabilności ceny. Państwa członkowskie mogą również uzgodnić powiązanie ceny gazu z konkretnym hubem.

W państwach członkowskich prowadzących strategiczne magazynowanie państwo członkowskie lub właściwy organ decyduje, w którym momencie stanu nadzwyczajnego zezwoli na uwolnienie gazu ze strategicznego magazynowania. Cena „rynkowa” w momencie uwolnienia zapasów (lub tuż przed) powinna być ceną, którą ma zapłacić państwo członkowskie otrzymujące solidarne wsparcie⁽¹⁾.

b) Administracyjne ustalanie ceny/ograniczenia dostaw

Jeśli nie istnieje cena rynkowa, konieczne może być zastosowanie innych podejść do ustalania ceny gazu, na przykład ostatniej znanej ceny rynkowej lub średniej ceny rynkowej na najbliższej dostępnej giełdzie, w wirtualnym punkcie obrotu lub w uzgodnionym hubie. Średnia cena może obejmować odpowiedni okres przed dostawą (np. od 5 do 7 dni) oraz identyczny okres po dostawie, z uwzględnieniem lub bez uwzględnienia dodatkowej opłaty. Ewentualnie wskaźnikiem może być również cena ostatniego znanego obrotu gazowego lub środka z uwzględnieniem lub bez uwzględnienia dodatkowej opłaty. Dodatkowa opłata może służyć wypełnieniu luki – jeśli taka luka istnieje – pomiędzy ostatnią znaną ceną a wartością gazu niedostarczonego do odbiorców dotkniętych ograniczeniami dostaw⁽²⁾. Cenę można również ustalić na podstawie paliw alternatywnych, na które państwo członkowskie udzielające solidarne wsparcia musi się przestawić, aby uwolnić niezbędne ilości gazu ziemnego.

Obliczanie wartości niedostarczonego gazu można wykorzystać do ustalenia ceny ilości gazu podlegającego ograniczeniom dostaw, ponieważ możemy założyć, że odbiorcy przemysłowi znają swoją własną wartość. Wartość ta odzwierciedla korzyści, jakie konkretna grupa odbiorców utraciła w wyniku ograniczeń dostaw. W ramach tego podejścia właściwy organ lub krajowy organ regulacyjny powinien wcześniej poznać tę wartość. Zazwyczaj znajdzie to odzwierciedlenie w kolejności ograniczeń przewidzianej w planach krajowych na wypadek sytuacji nadzwyczajnej. Oprócz tego podejście to ułatwia porównywanie „ofert” różnych państw członkowskich (zob. art. 13 ust. 4 rozporządzenia).

Wreszcie należałoby się zastanowić nad metodyką ustalania ceny przez krajowy organ regulacyjny lub właściwy organ albo nad użyciem wskaźnika zastępczego, takiego jak cena opcji kupna.

c) Gotowość do zapłaty

Być może uzasadnione byłoby określenie maksymalnej kwoty, jaką poszczególne państwa członkowskie są gotowe zapłacić za gaz w sytuacji wymagającej solidarne wsparcia. Maksymalną wartością prawdopodobnie byłaby wartość gazu niedostarczonego do odbiorców chronionych w ramach solidarne wsparcia w danym państwie członkowskim. Gdyby cena gazu przekraczała tę wartość, w interesie państwa członkowskiego nie leży zwrócenie się o gaz w ramach mechanizmu solidarności. Jednak taka informacja niekoniecznie musi być częścią uzgodnień lub być odzwierciedlona w planach.

3.2. Inne kategorie kosztów

Uzgodnienia finansowe powinny obejmować wszelkie inne kategorie kosztów, w tym stosowne i uzasadnione koszty środków określonych z góry (art. 13 ust. 8 lit. b) rozporządzenia), które będą musiały być objęte uczciwą i niezwłoczną rekompensatą (art. 13 ust. 10 lit. e)). Dodatkowe koszty należy ograniczyć do minimum oraz należy zwrócić uwagę na uniknięcie podwójnego naliczania, ponieważ wiele elementów dodatkowych kosztów może być już odzwierciedlona w cenie gazu. Można przyjąć, że większość dodatkowych kosztów będzie już odzwierciedlona w cenie gazu, z wyjątkiem kosztów transportu.

a) Koszty transportu i powiązane koszty

Rekompensata powinna obejmować koszty transportu i powiązane koszty, takie jak koszty przewozu LNG, opłaty za regazyfikację itd. Państwa członkowskie mogą uzgodnić między sobą, że w razie potrzeby powinno się rezerwować zdolności niezbędne do dostarczenia ilości gazu w ramach solidarne wsparcia, tak aby koszty związane z transportem były opłacane zgodnie ze standardowymi procedurami OSP.

b) Koszty uwolnienia strategicznych ilości magazynowych lub koszty związane z wypełnieniem obowiązków w zakresie magazynowania

W przypadku magazynowania strategicznego koszty uwolnienia strategicznych ilości magazynowych można uwzględnić dla odpowiednich ilości gazu, ponieważ zostały one ustalone z góry – chyba że zostały już odzwierciedlone w cenie gazu.

Zasadniczo jeśli w momencie uwolnienia dodatkowych ilości z magazynowania strategicznego istnieje cena rynkowa, będzie już ona odzwierciedlała dodatkowe koszty związane z takim środkiem – łącznie z kosztami jej ustalenia z góry. W przeciwnym razie środek ten nie zostałby wykorzystany w tym momencie, ponieważ nadal byłyby dostępne tańsze rozwiązania.

⁽¹⁾ Na przykład strategiczne magazynowanie we Włoszech jest wyceniane na 63 EUR/MWh; z kolei strategiczne magazynowanie na Węgrzech jest powiązane z ceną stosowaną w TTF kilka dni przed uwolnieniem plus dodatkowa opłata.

⁽²⁾ W niektórych przypadkach dodatkowa opłata obejmuje „wartość ubezpieczeniową” uwolnionego gazu. Według przedstawicieli branży wartość ta wynosi od 0,5 do 1 EUR/MWh.

Koszty związane z zapewnieniem takiego nierynkowego bezpieczeństwa środków w zakresie dostaw gazu zazwyczaj są uspołecznione i uwzględnione w rachunku użytkownika końcowego. Do dodatkowych kosztów przewidzianych do zapłaty przez państwo członkowskie otrzymujące solidarne wsparcie można doliczyć ustalony proporcjonalny wkład w koszty – odpowiednio do ilości uwolnionych do celów solidarnościowych.

Niemniej jednak obowiązki w zakresie magazynowania wymagają magazynowania jedynie określonych ilości gazu na początku sezonu zimowego; po tym okresie składowany gaz jest wykorzystywany odpowiednio do popytu na rynku i cen rynkowych. W związku z tym do ceny gazu i kosztów transportu nie należy doliczać żadnych dodatkowych kosztów związanych z uwolnieniem gazu. W każdym razie należy wziąć pod uwagę poszczególne sposoby zarządzania strategicznym magazynowaniem przez państwa członkowskie oraz obowiązki w zakresie magazynowania.

c) Koszty obniżenia podwyższonego standardu w zakresie dostaw

Obniżenie podwyższonego standardu w zakresie dostaw do normalnych poziomów stanowi obowiązek przewidziany w rozporządzeniu; standard ten należy obniżyć w momencie, gdy stan nadzwyczajny rozpoczyna się w sąsiadującym państwie członkowskim i gdy możliwy jest wpływ transgraniczny. Nie istnieje żaden związek pomiędzy obniżeniem podwyższonego standardu w zakresie dostaw a wnioskiem o solidarne wsparcie, tzn. kosztów takich środków nie można pokryć przy użyciu rekompensaty.

d) Straty poniesione przez sektory dotknięte ograniczeniami dostaw (rekompensata za ograniczenia dostaw)

Inne koszty mogą obejmować także koszty poniesione w związku ze zobowiązaniem do wypłaty rekompensaty pomagającemu państwu członkowskiemu, łącznie ze stratami poniesionymi przez sektor dotknięty ograniczeniami dostaw. Tego rodzaju koszty można uwzględnić w koszcie rekompensaty, jeśli krajowe ramy prawne przewidują obowiązek zapłaty za szkody poniesione przez sektor dotknięty ograniczeniami dostaw, łącznie z rekompensatą za straty ekonomiczne; koszty te należałoby doliczyć do ceny gazu. Właściwą metodą obliczeniową należy uwzględnić w uzgodnieniach. Można uzgodnić, że kwota rekompensaty za straty faktycznie poniesione zostanie przekazana podmiotom, które wykorzystują gaz dostarczany w ramach solidarnego wsparcia w państwie członkowskim otrzymującym solidarne wsparcie.

Jednak koszty strat poniesionych przez sektor dotknięty ograniczeniami dostaw mogą zostać pokryte tylko za pomocą rekompensaty, jeśli nie są odzwierciedlone w cenie gazu, którą musi zapłacić państwo członkowskie zwracające się o solidarne wsparcie; państwo członkowskie, które zwróciło się o solidarne wsparcie, nie powinno dwukrotnie wypłacać rekompensaty za te same koszty.

e) Koszty postępowania sądowego w państwie członkowskim udzielającym solidarnego wsparcia

Inne koszty mogą również odnosić się do zwrotu wszelkich kosztów wynikających z postępowań sądowych, postępowań arbitrażowych i ugód oraz powiązanych kosztów takich postępowań, do których zapłaty zobowiązane jest państwo członkowskie udzielające solidarnego wsparcia wobec podmiotów zaangażowanych w udzielanie takiego solidarnego wsparcia (art. 13 ust. 8 lit. c) rozporządzenia). Jednak taka rekompensata powinna zostać wypłacona wyłącznie na podstawie dowodu poniesionych kosztów.

W przypadku postępowania sądowego z udziałem państwa członkowskiego udzielającego solidarnego wsparcia i zaangażowanego podmiotu, które dotyczy (niedostatecznej) rekompensaty ze strony państwa członkowskiego otrzymującego solidarne wsparcie, powinny istnieć zabezpieczenia mające na celu ochronę państwa członkowskiego otrzymującego solidarne wsparcie przed znową pomiędzy państwem członkowskim udzielającym solidarnego wsparcia i zaangażowanym podmiotem. Mogą zaistnieć sytuacje, w których zaangażowany podmiot i państwo członkowskie, w którym podmiot ten ma siedzibę, wystąpią na drogę sądową w celu uzyskania wyższej ceny gazu lub wyższej rekompensaty dla podmiotu oraz będą działać w znowie na niekorzyść państwa członkowskiego zwracającego się o solidarne wsparcie, które nawet nie uczestniczy w postępowaniu sądowym. Takich sytuacji należy unikać.

Powyżej opisana sytuacja różni się od sytuacji, w której przedsiębiorstwo działające w państwie członkowskim udzielającym solidarnego wsparcia wszczyna postępowanie sądowe przeciwko podmiotowi w państwie członkowskim otrzymującym solidarne wsparcie, dotyczące ceny gazu lub rekompensaty za ograniczenia dostaw. W takiej sytuacji przedsiębiorstwo lub podmiot, który przegra sprawę, musi opłacić koszty postępowania.

3.3. Wskazanie metody obliczenia uczciwej rekompensaty (art. 13 ust. 10 lit. f))

Przy obliczaniu uczciwej rekompensaty można uwzględnić następujące metody:

— zwykła suma wszystkich elementów opisanych w powyższej sekcji,

- wartość pieniądza w czasie: płatność powinna zostać dokonana niezwłocznie. Państwa członkowskie mogą jednak ustalić stopę procentową mającą zastosowanie do rekompensaty po upływie realistycznego okresu po udzieleniu solidarnego wsparcia oraz po obliczeniu i uzgodnieniu dokładnej kwoty rekompensaty,
- uzgodnienie przez państwa członkowskie, które stosują różne waluty, waluty, w której należy obliczyć i wypłacić rekompensatę, z uwzględnieniem odpowiedniego kursu wymiany.

3.4. Obliczanie rekompensaty z tytułu wszystkich stosownych i uzasadnionych kosztów oraz zobowiązanie do zapłaty rekompensaty (art. 13 ust. 3)

Istnieje prawdopodobieństwo, że dokładną płatność na rzecz państwa członkowskiego, które udzieliło solidarnego wsparcia, oraz podmiotów w tym państwie członkowskim będzie można realistycznie obliczyć dopiero jakiś czas po dostarczeniu gazu, o którego dostawy zwrócono się w ramach mechanizmu solidarności. W ramach dwustronnego uzgodnienia państwa członkowskie mogą ustalić metodę obliczania ceny gazu i dodatkowych kosztów oraz realny termin płatności.

Informacje dotyczące ilości gazu faktycznie dostarczonego oraz wszelkie inne istotne informacje przydatne przy obliczaniu rekompensaty należy przesłać do odpowiednich osób kontaktowych w państwach członkowskich będących stronami solidarnego wsparcia, tak aby wszystkie te państwa mogły dokonać ostatecznego obliczenia rekompensaty. Informacje te – w zależności od zastosowanego środka – mogą przekazać OSP, OSD, operator systemu magazynowego, dostawca lub podmiot zarządzający obszarem rynku. Obliczenie rekompensaty można zlecić innemu wcześniej uzgodnionemu podmiotowi.

3.5. Uzgodnienia dotyczące płatności (art. 13 ust. 8 akapit ostatni rozporządzenia)

Zasadniczo procedury płatności krajowych i wypłaty rekompensaty (lub realizacji transakcji związanych z bilansowaniem) obowiązujące w państwie członkowskim oraz mające zastosowanie role i obowiązki w tym zakresie należy zachować oraz w miarę możliwości stosować również w odniesieniu do wypłaty rekompensaty z tytułu solidarnego wsparcia pomiędzy państwami członkowskimi. Uzgodnienia pomiędzy państwami członkowskimi powinny koncentrować się na sposobie połączenia lub wdrożenia wspólnego połączenia pomiędzy tymi istniejącymi ramami krajowymi. Charakter solidarnego wsparcia może wymagać nałożenia na państwo członkowskie lub właściwy organ ostatecznej, wspólnej odpowiedzialności finansowej.

3.6. Role i obowiązki: kto płaci komu lub kto organizuje płatności

W przypadku gdy w pomagającym państwie członkowskim nadal można zastosować dobrowolne środki po stronie popytu, należy utrzymać dostęp do odpowiedniej platformy i zdolności połączeń międzysystemowych. Nabywca transgraniczny powinien mieć możliwość dokonywania płatności za gaz w taki sam sposób co nabywca lokalny – albo bezpośrednio na rzecz przedsiębiorstwa gazowego, albo, jeśli gaz jest nabywany przez podmiot bilansujący za pośrednictwem platformy bilansującej, przy użyciu procedur płatności obowiązujących dla tej platformy ⁽¹⁾.

W przypadku wprowadzenia ograniczeń dostaw można zastosować wszelkie ramy prawne, procedury płatności lub metody wykorzystywane przez organ odpowiedzialny za zarządzanie płatnościami w państwie członkowskim udzielającym solidarnego wsparcia lub w miarę potrzeby dostosować je do wypłaty rekompensaty przez sąsiadujące państwo.

Ostatecznym beneficjentem solidarnego wsparcia jest odbiorca będący gospodarstwem domowym. Dostarczany do niego gaz jest przekazywany przez dostawcę, przepływa przez granicę pod nadzorem OSP i ostatecznie jest dostarczany przez OSD. W przypadku wprowadzenia ograniczeń dostaw dostawca gazu zaopatrujący odbiorców niechronionych w ramach solidarnego wsparcia powinien być pewny kontynuacji płatności, z uwzględnieniem ilości dostarczanych w ramach solidarnego wsparcia. Ilości te powinny się rozliczać na podstawie mechanizmu rekompensaty stosowanego w danym państwie członkowskim. Potencjalne role i obowiązki można rozdzielić zgodnie z informacjami przedstawionymi w pkt 1.4.

3.7. Opis i kroki procesu płatności

W zależności od istniejących ram oraz od tego, w jaki sposób państwa członkowskie uzgodniły powiązania między tymi ramami, ustalone procedury należy zawrzeć w uzgodnieniach.

⁽¹⁾ Na przykład w przypadku niemieckiego krótkoterminowego produktu bilansującego NetConnect za surowiec płaci się za pośrednictwem specjalnego konta, którym zarządza podmiot zarządzający obszarem rynku.

Przy założeniu, że państwa członkowskie angażują się w kwestie finansowe – a w szczególności w monitorowanie, weryfikowanie i przekazywanie roszczeń po dostarczeniu gazu w ramach solidarnego wsparcia – właściwy organ w państwie członkowskim udzielającym solidarnego wsparcia oblicza kwotę rekompensaty na podstawie dostarczonej ilości gazu, uzgodnionych elementów kosztów i ustalonej metody obliczeniowej oraz przekazuje swój wniosek o płatność właściwemu podmiotowi w państwie członkowskim zwracającym się o wsparcie. Państwo członkowskie, które otrzymało gaz w ramach solidarnego wsparcia, potwierdza faktycznie dostarczoną ilość gazu, sprawdza obliczenia i, jeśli nie ma żadnych zastrzeżeń, dokonuje płatności w ustalonym terminie. Procesy finansowe realizowane w państwach członkowskich – takie jak podział rekompensaty lub naliczanie rekompensaty za solidarne wsparcie – są zgodne z przepisami krajowymi (np. mogą być stosowane bezpośrednio w odniesieniu do podmiotu oferującego/dotkniętego ograniczeniami dostaw lub uspołecznionego).

Terminy obliczenia rekompensaty z tytułu solidarnego wsparcia oraz terminy kontroli i płatności muszą być zawarte w uzgodnieniach. To samo odnosi się do obowiązującego prawa i możliwości arbitrażowych w razie sporu wynikającego z zastosowania mechanizmu solidarności.

III. PODSUMOWANIE

Dzięki rozporządzeniu dotyczącemu bezpieczeństwa dostaw gazu ziemnego po raz pierwszy w ramach unijnej polityki energetycznej polityczna wola zapewnienia solidarności pomiędzy państwami członkowskimi nabrała realnego kształtu. Oprócz tego przedmiotowe rozporządzenie podnosi solidarność z poziomu koncepcji stosowanej na szczeblu krajowym do poziomu ogólnounijnej sieci bezpieczeństwa dla odbiorców najbardziej narażonych na zagrożenia. Wprowadza ono zakrojone na szeroką skalę prawa i obowiązki, które zapewniają gospodarstwom domowym i podmiotom świadczącym podstawowe usługi społeczne pewność i bezpieczeństwo nieprzerwanych dostaw gazu. Wytyczne przedstawione w niniejszym dokumencie oferują szereg możliwości, które zapewniają funkcjonowanie mechanizmu solidarności, pozostawiając państwom członkowskim swobodę wyboru optymalnych dla siebie rozwiązań.
